

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ Changes in the Music Culture of the Phu Tai People Kuchinarai District Kalasin Province.

พิทยวัฒน์ พันธะศรี¹, ปรียัติ นามสง่า² และวุฒิสิตี จีระกมล³

Pittayawat Pantasri¹, Pariyat Namsanga² and Wutthisiti Jeerakamon³

^{1,2,3}อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

^{1,2,3}Lecturer from the Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat Mahasarakham University

Corresponding Author Email: tung_rmu@hotmail.com

Received: 12 May 2021

Revised: 13 July 2021

Accepted: 17 July 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมดนตรีชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยมีกลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านและนักวิชาการจำนวน 3 คน และกลุ่มผู้สืบทอดหรือปฏิบัติวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทยจำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของดนตรีผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายใน ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การปรับปรุงรูปแบบการบรรเลงให้ทันสมัย ความไม่สนใจค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่น การถ่ายทอดองค์ความรู้แบบมุขปาฐะ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ การรับวัฒนธรรมจากสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้น การที่สังคมอยู่ได้เพราะสังคมมีหลักการและวิธีการจัดระเบียบสังคมของตนเอง จนกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมสังคมนั้น ทุกสังคมจะมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อเป็นแนวทางหรือบรรทัดฐาน (Norm) ให้บุคคลยึดถือในการกระทำทางสังคม

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลง, วัฒนธรรมดนตรี, ชาวผู้ไทย

Abstract

The purpose of the current study was to investigate factors affecting changes in Phutai music culture in Kuchinarai district, Kalasin province. The qualitative approach was employed to the study, and the instruments were an in-depth interview form designed to have both structured and unstructured components, participant observation, and a focus group discussion. The samples were 2 groups of 1) 3 experts and local philosophers and 3 descendants of Phutai music culture selected by the purposive sampling method. The qualitative analysis was used in data analysis and result presentation. The result of the study indicates that there were both internal and external factors affecting changes in Phutai music culture in Kuchinarai district, Kalasin province. Particularly, 1) the internal factors were social changes, changes in modern music arrangement, trends in ignoring local cultures, and old-fashioned hand by hand instruction. 2) The external factors included inter-social interaction and exposure of online cultures. Therefore, a society remains as it has its own regulations and principles which later become cultures. These norms become standardized practices among people in the society.

Keywords: Changes, Music Culture, Phu Tai People

บทนำ

ประวัติความเป็นมาของชาวไทยสรุปได้ว่า เมื่อราว พ.ศ. 400 ชาวไทยได้เริ่มอพยพลงมาจากดินแดนจีนภาคใต้ บริเวณมณฑลฮุนหน่า กุยจิ๋ว กวางสีและกวางตุ้ง แยกกันออกเป็น 2 พวก ไปตั้งภูมิลำเนาอยู่แถบแม่น้ำสาละวินพวกหนึ่งเรียกกันว่าไทยใหญ่ (เงี้ยว) ตั้งตัวเป็นอิสระได้เมื่อ พ.ศ. 800 มีราชธานีอยู่ที่เมืองพง มีอาณาเขตกว้างขวาง อีกพวกหนึ่งอพยพต่อไปทางใต้มาอยู่ที่หนองแส หรือน่านเจ้า ระหว่างแม่น้ำดำกับแม่น้ำแดง เป็นแหล่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ ปกครองกันเป็นอาณาจักรเรียกว่าอาณาจักรน่านเจ้าหรืออาณาจักรหนองแส คาดว่าประมาณ พ.ศ.1250 และพวกนี้ได้อพยพแยกย้ายกันออกไป โดยบางสายอพยพที่มาจากใต้บริเวณที่ลุ่มแม่น้ำโขง มาตั้งอยู่ที่เมืองเสียมมัว (ไทยประทุม) ระยะเวลาหนึ่งแล้วอพยพแยกย้ายกันไปอีกเป็น 2 สาย คือ สายที่หนึ่งตรงลงมาทางใต้ มาตั้งอยู่ที่เมืองเชียงรุ่ง ต่อมาได้อพยพเคลื่อนย้ายไปยังเขมร นครเงินยาง พะเยา นครเขลาง สุโขทัย พระบาง (นครสวรรค์) และพวกที่ลงมายังเมืองพระบางนี้ ต่อมาก็แยกย้ายเป็นกลุ่มย่อย ๆ กระจายกันไปอยู่ในเมืองต่าง ๆ ในภาคกลางและภาคใต้ของประเทศไทยอีกสายหนึ่งตรงลงมาทางตะวันออกเฉียงใต้ ไปตั้งเมืองแกลง (เคยเป็นป้อมพู่ของเวียดนามในปัจจุบัน) พวกนี้กระจายกันออกเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ตั้งมั่นอยู่ที่เดิมก็มี อพยพต่อไปก็มี กลุ่มหนึ่งอพยพไปอยู่แถบเมืองสอง ท่งเชียงคำ (ทางตะวันออกของเมืองหลวงพระบางของลาวในปัจจุบัน) และกลุ่มนี้เองต่อมาก็ได้อพยพมาอยู่ในภาคอีสานของประเทศไทยแถบจังหวัดอุดรธานี หนองคาย ขอนแก่น ร้อยเอ็ด กาฬสินธุ์ มหาสารคามและที่อื่น ๆ (ถวิล จันลาวงค์, 2515, น.2-12)

กรियงกร หัวบุญศาล (2558, เว็บไซต์) ที่ได้กล่าวถึงการอพยพเข้าสู่ประเทศไทยของคนเผ่าชาวไทยได้มีผู้แบ่งการอพยพออกเป็น 3 ครั้งใหญ่ ๆ คือ การอพยพครั้งที่ 1 การอพยพของคนเผ่าชาวไทยเข้าสู่ประเทศไทย (สยาม) สมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินแห่งกรุงธนบุรี ในระหว่าง พ.ศ. 2321 - พ.ศ.2322 ทรงมีรับสั่งให้คนผู้ไทดำที่อพยพเข้ามาในกลุ่มนี้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองเพชรบุรี แต่ไทย (สยาม) เรียกคนผู้ไทดำว่า “ลาวทรงดำ” เพราะคิดว่าเป็นคนลาว เนื่องจากอาศัยอยู่ในประเทศลาว การอพยพครั้งที่ 2 การอพยพของคนเผ่าชาวไทยเข้าสู่ประเทศไทย (สยาม) สมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กองทัพเมืองเวียงจันทร์ได้กวาดต้อนคนผู้ไทดำ ลาวพวน เป็นเชลยส่งกรุงเทพ รัชกาลที่ 1 ทรงมีรับสั่งให้นำคนผู้ไทดำกลุ่มนี้ไปอยู่ที่เพชรบุรีเหมือนคนผู้ไทดำกลุ่มแรกที่เข้ามาในประเทศไทย และการอพยพครั้งที่ 3 การอพยพของคนเผ่าชาวไทยเข้าสู่ประเทศไทย (สยาม) สมัยรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ นอกจากคนผู้ไทแล้วยังมีคนเผ่าอื่น ๆ บริเวณฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงอพยพเข้ามาในฝั่งขวาแม่น้ำโขงคือภาคอีสาน และมีส่วนที่ถูกส่งมาสู่ภาคกลางของประเทศไทย ในการอพยพครั้งที่ 3 นี้ ได้รวมถึงกลุ่มคนผู้ไทที่มาจากเมืองวังของประเทศลาวที่ถูกกวาดต้อนให้มาตั้งถิ่นฐานอยู่ตามที่ต่าง ๆ ในอำเภอคำม่วง อำเภอสหัสขันธ์ และอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ด้วย

ชาวไทยมีเอกลักษณ์เป็นจุดเด่นหลายประการ เช่น การแต่งทำนองดนตรีที่เรียกว่า “ลาย” เป็นเพลงของชาวไทย ชาวไทยมีการแสดงที่รู้จักกันคือฟ้อนไทย ในด้านเครื่องแต่งกายมีการทอผ้าใช้เองซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวเช่นผ้าไหมแพรวาของชาวกาฬสินธุ์ และนอกจากนี้ชาวไทยยังมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายเช่นเดียวกับชาวอีสานทั่วไป วัฒนธรรมของชาวไทยเป็นวัฒนธรรมที่ผูกพันอยู่กับธรรมชาติ ชาวไทยมีภาษาพูดเป็นของตนเอง มีประเพณีความเชื่อที่ผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธกับพราหมณ์มีความเชื่อเรื่องผีและเทวดา วิถีชีวิตและพิธีกรรมต่าง ๆ ของชาวไทยจะมีดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องเสมอ เช่น พิธีเหยาซึ่งเป็นพิธีรักษาคนป่วย เป็นพิธีกรรมความเชื่อเรื่องการนับถือผี ประเพณีบุญบั้งไฟ และพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกิด แก่ เจ็บ และตาย ล้วนมีดนตรีเข้าไปเกี่ยวข้องทั้งสิ้น (สกุณา พันธูระ, 2554, น.4)

ศิลปะการแสดงที่โดดเด่นของชาวไทย ได้แก่ การฟ้อนไทย ซึ่งเป็นการแสดงด้วยท่าทางที่นุ่มนวล อ่อนช้อย จากท่าทางที่ประดิษฐ์จากความเชื่อ ธรรมชาติรอบตัวและวรรณกรรมท้องถิ่น ผสมผสานเข้ากับความงดงามของสาวผู้ไทที่มีธรรมชาติผิวพรรณขาวผุดผ่องและกิริยามารยาทที่นุ่มนวลอ่อนหวาน เป็นนาฏศิลป์ที่ติดตราตรึงใจแก่ผู้ได้ชม ส่วนดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยอันมี พิณ หรือกระจับปี่ในภาษาผู้ไท แคนและปี่ผู้ไท ภาษาผู้ไทเรียกไค้ และซอบังไม้ไผ่ ลักษณะการบรรเลงลายมีสองทำนอง

ได้แก่ ผู้ไททางน้อยและผู้ไททางใหญ่ ใช้ในการประกอบการฟ้อนและการขับลำของชาวผู้ไทย เรียกว่า ลำผู้ไทย (สุเทพ ไชยจันทร์, 2556, น.304)

ดังนั้น ในยุคโลกาภิวัตน์สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมากทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้อาจจะทำให้วัฒนธรรมทางด้านต่าง ๆ ของชาวผู้ไทยที่มีอยู่สูญหายไปในอนาคต คนตรีผู้ไทยเป็นมรดกอันล้ำค่าของมวลมนุษยชาติ ทั้งดนตรีที่ประกอบการแสดงดนตรีประกอบพิธีกรรม ซึ่งชาวผู้ไทยเป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมอันนี้มาเป็นเวลานาน แต่เมื่อใดที่คนในปัจจุบันไม่เห็นคุณค่าและไม่มีการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีงามนี้ไว้อาจจะสูญไปตามกาลเวลา (นิยม พ้อคำช้าง, 2559, น.3) ซึ่งจากสภาพการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมาย** ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้รู้หรือปราชญ์ชาวบ้านและนักวิชาการจำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้สืบทอดหรือปฏิบัติวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทยจำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 6 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) และไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) และ 2) แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) การเก็บข้อมูลภาคสนามกับกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร งานวิจัย หรือที่ได้มีการศึกษาไว้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) จากนั้นจะใช้การวิเคราะห์โดยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological Analysis) และตีความโดยใช้แนวคิดทฤษฎีที่มีอยู่เป็นแนวทาง แล้วจึงสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ วิธีการประมวลผลความคิดขึ้นจากข้อมูลเชิงรูปธรรมแล้วทำเป็นข้อสรุปซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมตามวิธีการแบบอุปนัยในประเด็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ จากเหตุการณ์แล้วจึงวิเคราะห์ และสร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุปนั้นยังไม่ได้รับการตรวจสอบยืนยันก็ถือเป็นสมมุติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) ถ้าหากได้รับการยืนยันแล้วก็ถือเป็นข้อสรุป (สุรางค์ จันทวานิช, 2547, น.69-88) แล้วนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของการศึกษา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการวิจัยพบว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย

1. ปัจจัยภายใน ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวไทย เกิดจากการปัจจัยภายในของสังคม และวัฒนธรรมชาวไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ

1.1 การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม การเปลี่ยนแปลงของสังคมชาวไทยในปัจจุบัน พบว่า มีความเปลี่ยนแปลงจากอดีตเป็นอย่างมาก ทั้งวิถีการดำเนินชีวิต การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ การเข้ามาของบุคคลภายนอกชุมชน หรือแม้แต่การออกไปและรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาโดยบุคคลในชุมชนเอง เช่น การไปทำงานต่างถิ่น หรือการเข้ามาเล่าเรียนในเมืองใหญ่ของกลุ่มเยาวชน เป็นต้น ทำให้วัฒนธรรมเกิดแลกเปลี่ยนและประสมประสานกัน กอปรกับการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่เดิมมาผสมผสานกับฐานความคิดในการประดิษฐ์คิดค้นของคนในชุมชนจึงทำให้เกิดกระบวนการการคลี่คลายเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น การเปลี่ยนแปลงด้วยกายภาพของเครื่องดนตรี วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบเครื่องดนตรี สายพิน สายซอ เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์เหล่านี้ในอดีตล้วนเป็นวัสดุจากธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันวัสดุสมัยใหม่ที่นำมาประยุกต์ใช้ เช่น สายกีตาร์นำมาใช้เป็นสายพินหรือสายซอ เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเห็นได้จากเครื่องแต่งกายต่าง ๆ ของชาวไทยในอดีตจะนิยมเป็นเสื้อแขนกระบอกธรรมดาติดกระดุมเงินหรือเหรียญสตางค์ เช่น เหรียญห้าสตางค์ สิบสตางค์ เป็นต้น เรียงเป็นแถวรอบแขนเสื้อ แต่ปัจจุบันปรับเปลี่ยนมาใช้กระดุมพลาสติกแทน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่าวัสดุที่ถูกนำมาปรับเปลี่ยนนี้หาได้ง่ายและมีราคาถูก ต่างจากเหรียญสตางค์ที่หาได้ยากในปัจจุบัน นอกจากนี้ เสื้อผ้าที่เป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยที่ชาวบ้านเรียกว่าเสื้อผู้ไทยนี้ส่วนใหญ่ชาวบ้านยังตัดเย็บด้วยมือ แต่วัสดุที่นำมาประดับก็จะซื้อจากท้องตลาดที่มีขายทั่วไป

1.2 การปรับปรุงรูปแบบการบรรเลงให้ทันสมัยจากข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตผู้บรรเลงซอบังไม๊ชาวไทย จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้ข้อมูลว่าลักษณะรูปแบบการบรรเลงซอบังไม๊นั้นเป็นลักษณะที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งไม่อาจให้คำตอบที่ชัดเจนได้ว่าเริ่มมาจากเมื่อใด แต่จากลักษณะการบรรเลงและหลักอุโฆษวิทยาของเครื่องดนตรีพบว่าการเล่นซอบังไม๊นั้น ฐานรองสายซอที่ช่วยกระจายเสียงซึ่งเป็นไม๊นั้นเป็นลักษณะแข็ง การสั่นสะเทือนเพื่อกระจายเสียงของสายซอบังไม๊จึงทำได้น้อย ทำให้เสียงของซอบังไม๊มีระดับเสียงค่อนข้างเบา ต่างจากเสียงของซอด้วงที่มีฐานรองสายที่ช่วยกระจายเสียงทำจากหนังและสามารถสั่นสะเทือนกระจายเสียงได้ดี ทำให้มีระดับเสียงดัง และการบรรเลงรวมวงดนตรีผู้ไทยของ ซึ่งประกอบด้วยเครื่องดนตรี ซอบังไม๊ ฆ้องวง พิณโปร่ง แคน และกลอง ก็พบว่าเครื่องดนตรีทั้งหมดเป็นเครื่องดนตรีที่มีระดับเสียงค่อนข้างเบา เหมาะที่จะใช้บรรเลงเพื่อการขับกล่อมมากกว่าที่จะใช้บรรเลงเพื่อการประโคมหรือแห่แหนต่าง ๆ แต่เนื่องจากซอบังไม๊ไม่ใช่วัสดุเป็นเครื่องดนตรีประเภทเสียงเกิดจากการสั่นสะเทือนของสาย (Chordophones) จัดอยู่ในประเภทพิณ (Lute) ชนิดที่ใช้สี (Bowed) และมีระดับเสียงที่ไม่แน่นอน (Indefinite Pitch Instruments) จึงทำให้เครื่องดนตรีชนิดนี้สามารถนำไปบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีหรือวงดนตรีอื่น ๆ ได้

ภาพประกอบที่ 1 ภาพการบรรเลงซอบังไม๊ 2 สาย ฮูปแต้มวัดป่าเลไลย์ หมู่ที่ 7 บ้านหนองพอก ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม (พุทธศิลป์อีสาน. 2564)

ในอดีตซอบังไม้ไผ่ถูกใช้ในลักษณะของการเดินบรรเลงด้วย ดังเช่นวัฒนธรรม “ลงช่วง” หรือ “อยู่คำ” ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่หนุ่ม ๆ ชาวผู้ไทยจะถือโอกาสมาคุยกับสาว ๆ ซึ่งเรียกว่า “ไปแอ้วสาว” โดยฝ่ายหนุ่มนั้นจะจับกลุ่มกันเดินมาและหากใครมีความสามารถในทางดนตรีก็จะนำเครื่องดนตรี แคน กระຈប់ ซอบังไม้ไผ่ ตีมือมาด้วย พอลงจากเรือนก็จะเป่าแคน ตีกระຈប់ ซอบังไม้ไผ่ ผู้ที่มีความสามารถขับลำก็จะลำเล้ากับเสียงดนตรี เดินผ่านไปตามชอกถนนในหมู่บ้าน เพื่อดูว่าสาว ๆ บ้านไหนลงช่วง อยู่คำ และเสียงแคนเสียงดนตรีนั้นเป็นเสมือนสัญลักษณ์ที่เรียกสาวให้อยู่คำคอยหนุ่ม ๆ นอกจากนี้ซอบังไม้ไผ่สามารถใช้บรรเลงได้ทุกที่ เช่น ใช้บรรเลงระหว่างการเดินทางไปมาระหว่างหมู่บ้าน ใช้บรรเลงระหว่างการเดินทางไปทุ่งนา ใช้บรรเลงระหว่างการเดินทางไปเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น ซึ่งลักษณะการบรรเลงเช่นนี้เป็นการบรรเลงเพื่อใช้เสียงเพลงเป็นเพื่อนยามเดินทาง เป็นการฝึกซ้อมทบทวนบทเพลงที่จะนำไปบรรเลงหรือที่เคยฝึกหัดมาแล้วไม่ให้หลงลืม (สีหัด อุทโท, 2562, สัมภาษณ์)

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบรรเลงเครื่องดนตรีของชาวผู้ไทย โดยปรับปรุงให้สามารถนำมาใช้ในขบวนแห่ต่าง ๆ ใช้เครื่องขยายเสียงเข้ามาช่วยและมีรูปแบบการแสดงประกอบระหว่างการบรรเลงเพิ่มความสวยงามและความสนุกสนานให้เป็นที่นิยมของประชาชนโดยทั่วไปเช่นเดียวกับวงกลองยาว เพื่อเป็นการเบี่ยงเบนของนักดนตรีที่บรรเลง อีกทั้งในการบรรเลงประกอบขบวนแห่ยังเป็นการเพิ่มความดังของเสียงการบรรเลงให้ได้ยินอย่างทั่วถึงกันตลอดทั้งขบวน

การประยุกต์ใช้อุปกรณ์สมัยใหม่ คือ การพยายามคิดค้นดัดแปลงใหม่เพิ่มเติมจากของเดิมและต้องให้เข้ากันด้วยดีกลมกลืนกับของเก่า การนำเอาซอบังไม้ไผ่ไปร่วมบรรเลงกับวงดนตรีอื่น ๆ จึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบรรเลง เช่น การปรับตั้งระดับเสียง การปรับลักษณะท่าทางการบรรเลง และการปรับแต่งอุปกรณ์รับสัญญาณเสียง เป็นต้น อุปกรณ์รับสัญญาณเสียงหรือตัวรับสัญญาณเสียง เป็นอุปกรณ์ที่นิยมนำมาใช้กับเครื่องดนตรีประเภทอคูสติค (Acoustic) เช่น กีตาร์โปร่ง แอ็กโซโฟน เป็นต้น อุปกรณ์เหล่านี้ได้แก่ไมโครโฟนไร้สาย (Wireless Microphone) และปิ๊กอัพกีตาร์ไฟฟ้า (Pick up) โดยในปัจจุบันวงดนตรีต่างๆ และช่างผู้ผลิตเครื่องดนตรีนิยมนำมาใช้กับซอเพื่อขยายเสียงในการบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ การประยุกต์ใช้อุปกรณ์สมัยใหม่มาใช้กับซอบังไม้ไผ่จึงเป็นแนวทางการพัฒนาหนึ่งของเครื่องดนตรีชาวผู้ไทย

ภาพประกอบที่ 2 ซอบังไม้ไผ่ไฟฟ้า (พิทยวัฒน์ พันธะศรี และคณะ, 2562)

1.3 การปฏิเสชนิยามวัฒนธรรมท้องถิ่น สภาสังคมแห่งโลกาภิวัตน์ และกระแสวัฒนธรรมจากภายนอกชุมชน ทำให้ความสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมภายในสังคมชาวผู้ไทยลดน้อยลง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สีหัด อุทโท (2562, สัมภาษณ์) กล่าวว่าส่วนหนึ่งเนื่องมาจากการสืบทอดและถ่ายทอดภูมิปัญญาความรู้ด้านดนตรีและนาฏศิลป์เดิมเป็นการถ่ายทอดภายในครอบครัว เช่น ครอบครัวหมอลำก็จะถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการลำให้แก่บุตรหลาน ครอบครัวหมอแคนก็จะถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเป่าแคนให้แก่บุตรหลาน เป็นต้น แต่ในสภาพปัจจุบันเยาวชนต้องมีหน้าที่ในการศึกษาเพียงในสถานศึกษาของรัฐ อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบให้ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานต้องหาอาชีพเสริมหรือประกอบอาชีพนอกบ้านเพื่อหารายได้มาเลี้ยงครอบครัวให้มากขึ้น ทำให้กระบวนการสืบทอดองค์ความรู้ภายในครอบครัวและการให้ความสำคัญกับค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่นลดน้อยลง รวมถึงการแต่งงานกับคนภายนอกสังคมทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ทางดนตรีและนาฏศิลป์จึงค่อยๆ เลือนหายไปจากสังคมชาวผู้ไทย

ไทย การปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้แก่เยาวชนในชุมชน เพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของคนในชุมชนปัจจุบันที่ละเลยหรือไม่ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมพื้นบ้านซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านของชาวไทย จึงจะทำให้เยาวชนเกิดความรัก ความหวงแหน และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นของตน

1.4 การถ่ายทอดองค์ความรู้แบบชุมชนสู่ชุมชน การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้านจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งโดยวิธีแบบโบราณคือการจดจำต่อเนื่องกันมาสอนแบบปากต่อปาก การท่องด้วยปาก การกล่าวด้วยปาก ซึ่งก็คือการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบชุมชนสู่ชุมชน จึงอาจทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบดั้งเดิมไม่สามารถถ่ายทอดได้อย่างครบถ้วน (Imperfect Socialization) เนื่องจากขาดการบันทึกองค์ความรู้ดั้งเดิมอย่างเป็นระบบและเป็นลายลักษณ์อักษรทำให้รายละเอียดข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ อาจสูญหายหรือบกพร่องในรายละเอียดไป นานวันเข้าก็ไม่มีผู้ใดจดจำได้กลายเป็นวัฒนธรรมหรือองค์ความรู้ที่ถูกกลืนเลือน และในการศึกษาครั้งนี้ก็พบว่าวัดสิริมาโก บ้านนาโก ตำบลนาโก อำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านได้ร่วมกันจัดให้เป็นหอพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่น-ผู้ไทย เป็นสถานที่รวบรวมโบราณวัตถุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชาวไทย ซึ่งรวมถึงเครื่องดนตรีต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่โบราณวัตถุเหล่านี้ได้รับบริจาคจากชาวบ้านที่เป็นชาวไทยที่อาศัยอยู่ในชุมชน และนอกจากนี้บางส่วนก็ได้รับบริจาคจากชาวไทยในชุมชนอื่น ๆ ด้วย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พระครูเมตตาคุณาภรณ์ (2559, สัมภาษณ์) เจ้าคณะอำเภอภูพานารายณ์และเจ้าอาวาสวัดสิริมาโก เป็นผู้ริเริ่มและสนับสนุนให้เกิดพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ขึ้นเพื่อให้ลูกหลานเยาวชนในหมู่บ้านหรือผู้ที่สนใจได้มาเรียนรู้วัฒนธรรมของชาวไทยที่วัดสิริมาโก โดยมี ดร.พระครูศรีธรรมโกศล รองเจ้าคณะอำเภอและรองเจ้าอาวาส เป็นผู้ดูแล โดยมีแผนในการส่งเสริมให้ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถทางด้านดนตรีพื้นบ้านอีสานแขนงต่าง ๆ เช่น พิณ แคน โปงลาง ปี่ ซอ มาให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมชนให้มีความสามารถพิเศษติดตัว เมื่อไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นก็สามารถฝึกฝนต่อยอดความรู้ความสามารถของนักเรียนให้สูงขึ้นได้ โดยเฉพาะมุ่งเน้นไปที่เยาวชนภายในหมู่บ้าน ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน เสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และเป็นการเสริมสร้างสายสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับศิษย์

2. ปัจจัยภายนอก

2.1 การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุจากภายนอกระบบสังคมชาวไทย อำเภอภูพานารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ อันเป็นกระบวนการที่มีทั้งการให้และการรับจากการที่มีการติดต่อกับสังคมอื่น ๆ เช่น การรับวัฒนธรรมบทเพลงจากชาติตะวันตก การรับวัฒนธรรมรูปแบบการแสดงจากสังคมภายนอกอื่น ๆ เป็นต้น ซึ่งจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ก่อให้เกิดการผสมผสานวัฒนธรรมดั้งเดิมกับวัฒนธรรมเพลงสมัยใหม่ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สัทธ อุทโท (2562, สัมภาษณ์) พบว่าบทเพลงที่ใช้บรรเลงโดยทั่วไปนั้นเป็นลายทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานที่สืบทอดต่อกันมา เช่น ลายพ่อนภูไท ลายแมงมุดมดอกลายลมพัดพร้าว เป็นต้น ซึ่งบทเพลงจากอดีตเหล่านี้บางบทเพลงผู้บรรเลงก็หลงลืมไปเนื่องจากไม่ได้บรรเลงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ หากมีการได้รับไปงานบรรเลงแต่ละครั้งผู้ที่มาบรรเลงก็มักจะขอร้องให้บรรเลงเฉพาะบทเพลงที่มีท่วงทำนองไพเราะติดหูและมีจังหวะสนุกสนาน จึงเป็นเหตุให้โดยมากก็มักจะได้บรรเลงเฉพาะเพลงซ้ำ ๆ เดิม ๆ และในปัจจุบันเยาวชนรุ่นใหม่ก็ไม่ใส่ใจและไม่สนใจที่จะฟังบทเพลงหรือลายทำนองแบบโบราณ แต่กลับต้องการให้บรรเลงบทเพลงที่ได้รับความนิยมตามยุคสมัยคือการนำเอาบทเพลงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันมาบรรเลงในจังหวะและลีลาตามแบบฉบับของดนตรีชาวไทย เพื่อให้ผู้ฟังได้ฟังบทเพลงที่มีท่วงทำนองที่ไพเราะติดหูผู้ฟังในยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้ฟังส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเยาวชนก็สามารถที่จะรับฟังและเข้าถึงสุนทรีรสของการฟังดนตรีไทยได้ง่าย อีกทั้ง การบรรเลงทั้งบทเพลงสมัยใหม่สลับกับลายทำนองแบบดั้งเดิมก็จะทำให้ผู้ฟังไม่รู้สึกเบื่อหน่ายกับบทเพลงที่ตนเองไม่คุ้นชิน และเยาวชนยังได้ฝึกฟังลายทำนองเพลงพื้นบ้านอีสานแบบดั้งเดิมไปด้วย

2.2 การรับวัฒนธรรมจากสื่อสังคมออนไลน์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่ ดุลชาติ (2562, สัมภาษณ์) ได้ให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นทุกคนในชุมชนบ้านหนองห้างสามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ ทำให้เยาวชนสามารถรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ กระแสความนิยมในโลกสังคมออนไลน์ จนไปถึงการยอมรับวัฒนธรรม และการลอกเลียนวัฒนธรรมมาปรับใช้ในชุมชนของตนเอง เช่น การนำเอารถแห่ที่มีการแสดงดนตรีที่ได้รับความนิยมในสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ประกอบในขบวนแห่งานประเพณีต่าง ๆ ในชุมชน เป็นต้น ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่คนรุ่นใหม่มองการแสดงดนตรีและการแสดงแบบดั้งเดิมมีท่วงทำนองลีลาจังหวะที่ซ้ำ อ่อนช้อย ตามลักษณะอุปนิสัยของชาวผู้ไทย เป็นสิ่งที่น่าเบื่อหน่าย และขณะเดียวกันการจัดงาน “มหกรรมวัฒนธรรมชนเผ่าผู้ไทย ครั้งที่ 1” ที่จัดขึ้นในระหว่างวันที่ 21-25 สิงหาคม 2561 ณ บริเวณอ่างเก็บน้ำเลิงชีว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งพบว่ามีการใช้ดนตรีผู้ไทยร่วมสมัยซึ่งเรียบเรียงดนตรีโดยอ้น แคนเขียว หรือนายพงศพร อุปนิ เป็นเพลงประจำการจัดงาน มหกรรมวัฒนธรรมชนเผ่าผู้ไทย ครั้งที่ 1 นี้ และมีผู้เข้าไปรับฟังเป็นจำนวนมาก

ภาพประกอบที่ 4 การนำเสนอดนตรีผู้ไทยร่วมสมัยผ่านสื่อ YOUTUBE (พงศพร อุปนิ, 2562)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย 1. ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1.1 การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม ทั้งวิถีการดำเนินชีวิต การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ การเข้ามาของบุคคลภายนอกชุมชน หรือแม้แต่การออกไปและรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาโดยบุคคลในชุมชนเอง 1.2 การปรับปรุงรูปแบบการบรรเลงให้ทันสมัย จากการนำบรรเลงปรับมาใช้ในขบวนแห่แห่นต่าง ๆ การบรรเลงแบบสมัยใหม่ 1.3 การปฏิเสธค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่น สภาพสังคมแห่งโลกาภิวัตน์ และกระแสวัฒนธรรมจากภายนอกชุมชน ทำให้ความสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมภายในสังคมชาวผู้ไทยลดน้อยลง 1.4 การถ่ายทอดองค์ความรู้แบบมุขปาฐะ จึงอาจทำให้การถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบดั้งเดิมไม่สามารถถ่ายทอดได้อย่างครบถ้วน (Imperfect Socialization) และ 2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ 2.1 การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ ทำให้เกิดกระบวนการให้และการรับวัฒนธรรมจากการที่มีการติดต่อกับสังคมอื่น ๆ และ 2.2 การรับวัฒนธรรมจากสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้สังคมสามารถรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ กระแสความนิยมในโลกสังคมออนไลน์ จนไปถึงการยอมรับวัฒนธรรมและการลอกเลียนวัฒนธรรมมาปรับใช้ในชุมชนของตนเอง

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดนตรีของชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย

1. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายใน การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเครื่องดนตรีและรูปแบบการบรรเลง การนำเอาถึงมาเป็นกลองเสียงของซอบังไม้ไผ่ จากการนั่งบรรเลงปรับมาใช้ในขบวนแห่แห่นางดำ ฯลฯ การบรรเลงแบบสมัยใหม่ เช่น บรรเลงแบบหมอลำเพลินบรรเลงแบบร่ำวง เป็นต้น รวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ การเผยแพร่บทเพลงผู้ไทยสมัยใหม่ที่ผสมผสานเครื่องดนตรีตะวันตก สอดคล้องกับแนวคิดของยส สันตสมบัติ (2556, น.319-320) ที่กล่าวว่าสังคมวัฒนธรรมไม่เคยหยุดนิ่ง แต่มีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เช่น การค้นพบและการคิดค้น (Discovery and Invention) ไม่ว่าจะเป็นการคิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้หรือเทคโนโลยีการผลิตใหม่ ๆ ซึ่งเชื่อว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusion) เช่น การหยิบยืมความคิด ความเชื่อ หรือเทคโนโลยีการผลิตจากสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง และการครอบงำทางวัฒนธรรม (Acculturation) ซึ่งหมายถึงการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรม ซึ่งแตกต่างกันทั้งในด้านของอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองและความเจริญทางด้านเทคโนโลยี และสอดคล้องกับพงศธร พันธุ์ผาด (2554, น.41-71) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปี่ภูไท (ผู้ไทย) บ้านกุดหว้า ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า บทเพลงของปี่ภูไทเป็นเพลงที่มีทำนองซ้ำ ๆ เน้น ๆ ชาวภูไทนิยมใช้ปี่เป่าประกอบการลำภูไท และใช้ในพิธีเหยา ซึ่งเป็นพิธีกรรมรักษาโรค ชาวภูไทถือว่าปี่เป็นเครื่องดนตรีที่ให้ทั้งความสนุกสนานและใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ควบคู่กับวิถีชีวิตของชาวภูไทอย่างไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ด้วยเหตุนี้ ปี่ภูไทจึงสะท้อนภาพสังคมวัฒนธรรมของชาวภูไทในด้านต่าง ๆ คือ เป็นสิ่งสร้างความบันเทิงและก่อให้เกิดความสามัคคีในชุมชน เป็นศิลปะและสุนทรียะด้านดนตรีของชาวภูไท มีบทบาทสำคัญด้านความเชื่อและพิธีกรรม สะท้อนการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและปี่ภูไทบอกอัตลักษณ์หรือตัวตนของชาวภูไท

2. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอก ซึ่งเกิดจากการติดต่อสัมพันธ์กับสังคมอื่น ๆ การเข้ามาของบุคคลภายนอก ชุมชน การออกไปและรับเอาวัฒนธรรมภายนอก ตลอดจน สภาพสังคมแห่งโลกาภิวัตน์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อวัฒนธรรมดนตรีของชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ เช่น ความสนใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นดั้งเดิมของชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ลดลง การรับเอาวัฒนธรรมดนตรีของชุมชนอื่นเข้ามาใช้ เป็นต้น ซึ่งเชื่อได้ว่าสังคมชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ได้มีการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนอื่น ๆ ในภูมิภาคส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม สอดคล้องกับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2542, น.37) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมของลินตัน (Linton) ว่าการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมเกิดจากที่สังคมหนึ่งติดต่อกับอีกสังคมหนึ่งและมีการรับวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน โดยเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงในสังคมสืบเนื่องมาจากการแพร่กระจายนวัตกรรมมากกว่าสืบเนื่องมาจากการประดิษฐ์คิดค้นและการค้นพบ โดยสังคมชาวจังหวัดกาฬสินธุ์เมื่อรับเอาวัฒนธรรมที่แตกต่างเข้ามาปฏิบัติ ก็เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม (Acculturation) และสอดคล้องกับศิริพรรณ แก้วเพ็ชร (2551, น.150-217) ได้ศึกษาภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อสืบสานและพัฒนา รูปแบบการแสดงดนตรีของชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ติดต่อกับชาวอีสานจึงนำเอาเครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในวงดนตรีพื้นบ้านอีสานหรือวงโปงลางและวงกลองยาวมาร่วมบรรเลง ส่งผลให้การลำ การฟ้อน เครื่องแต่งกาย การฝึกซ้อม ลำดับการแสดงมีแบบแผนมากขึ้น ปัจจุบัน การตั้งระบบเสียงหรือเทียบเสียงดนตรีเป็นแบบแผนและมีหลักเกณฑ์นอกจากชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ได้นำเอาโน้ตดนตรีสากลเข้ามาใช้แล้ว ยังได้นำเอาอุปกรณ์ตั้งเสียงสมัยใหม่มาใช้ในการตั้งระบบเสียงดนตรี รวมทั้งได้ให้ผู้มีความรู้ด้านดนตรีและระบบเสียงเข้ามาช่วยควบคุมและดูแล ตลอดจน มีอุปกรณ์เครื่องเสียงที่ทันสมัยเข้ามาช่วยเพื่อให้เสียงดนตรีผสมผสานกันได้ไพเราะ แต่เครื่องดนตรียังคงตั้งระบบเสียงกับ “ลายแคน” หรือ “ทาง” ของเพลงแคนเป็นหลักการนำเอาเครื่องดนตรีเข้ามาบรรเลงผสมวงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งมีทั้งเครื่องดนตรีที่คิดประดิษฐ์ดัดแปลงสร้างสรรค์ขึ้นเอง เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงในวงดนตรีพื้นบ้านอีสานหรือวง

โป่งและวงกลองยาว ทำให้เกิดความหลากหลายในการบรรเลงการพัฒนารูปแบบการแสดงดนตรีในอนาคตอาจทำได้ 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกเป็นการคงรูปแบบการแสดงดนตรีแบบเดิมเอาไว้และเผยแพร่ในสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลายโดยใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะการนำงานวิจัยไปใช้

1.1 นักดนตรีหรือผู้ที่สนใจในดนตรีชาวผู้ไทย ควรเรียนรู้ลักษณะของเครื่องดนตรีและการบรรเลงเครื่องดนตรี เพื่อให้คงอัตลักษณ์วัฒนธรรมดนตรีของชาวผู้ไทย

1.2 ผู้ที่จะนำเครื่องดนตรีไปพัฒนาควรศึกษาลักษณะทางกายภาพ การสร้างเครื่องดนตรี และระบบเสียงจากปราชญ์ชาวบ้านด้านเครื่องดนตรีพื้นบ้านชาวผู้ไทย เพื่อให้คงอัตลักษณ์ทางกายภาพและระบบเสียงของดนตรีชาวผู้ไทย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวรรณกรรมดนตรีของชาวผู้ไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

2.2 การศึกษาเปรียบเทียบบทเพลงของชาวผู้ไทยในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างของท่วงทำนอง จังหวะหรือเทคนิคการบรรเลงต่าง ๆ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้ ขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลต่าง ๆ คือ นายสีหัต อุทโท นายศรีรงค์ ศรีบุตตะ นายพุดศักดิ์ ดุลชาติ นางนรรณารัตน์ ปุณขันธ์ นางอำภรณ์ โพสุภา นางอุทัย ตะวัน นางสาววรรค์ ทะเสนยุด และ ดร.พระครูศรีธรรมโกศล รองเจ้าอาวาสวัดสิริมาโก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่ได้ให้ข้อมูลทั้งความรู้ แนวคิดและคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการวิจัยจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

เอกสารอ้างอิง

- ถวิล จันลาวงศ์. (2515). *ผู้ไทยในผู้ไทยล้าลึก*. (ครั้งที่ 2). กาฬสินธุ์: โรงพิมพ์รุ่งไค้.
- นิยม พ้อคำช้าง. (2559). *การวิเคราะห์ดนตรีพิธีกรรมผู้ไทย อำเภอรณนคร จังหวัดนครพนม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญยงค์ เกศเทศ. (2536). *วัฒนธรรมเผ่าพันธุ์มนุษย์*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.
- พงษ์ธร พันธุ์ผาด. (2554). *ปู่ไท (ผู้ไทย) บ้านกุดหว้า ตำบลกุดหว้า อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พงษ์พร อุปนิ. (2562). *ดนตรีผู้ไทยร่วมสมัย*. สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2562, จาก <https://www.youtube.com>
- พระครูเมตตาคุณารณ. (2559). *เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ พิทยวัฒน์ พันธะศรีเป็นผู้สัมภาษณ์ ที่วัดสิริมาโก บ้านนาโก ตำบลนาโก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2559*.
- พุดศักดิ์ ดุลชาติ. (2562). *เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ พิทยวัฒน์ พันธะศรีเป็นผู้สัมภาษณ์ ที่วัดโพธิ์ชัยหนองห้าง หมู่ 2 บ้านหนองห้าง ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ วันที่ 3 มิถุนายน 2562*.
- พุทธศิลป์อีสาน. (2564). *วัดป่าเลไลยก์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2564, จาก <https://www.esanart.com>
- ยศ สันตสมบัติ. (2556). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ศิริวรรณ แก้วเพ็ชร. (2551). *ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อสืบสานและพัฒนารูปแบบการแสดงดนตรีของชาวมอญจังหวัดกาฬสินธุ์*. (ปริญญาณิพนธ์ ศศ.ม). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สกุณา พันธะ. (2554). *การศึกษาดนตรีผู้ไทย ตำบลหนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. (ปริญญาณิพนธ์ ศป.ม). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2542). *ทฤษฎีสังคมวิทยา การสร้าง การประเมินค่า และการใช้ประโยชน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สีหัต อุทโท. (2562). เป็นผู้ให้สัมภาษณ์พิทยวัฒน์ พันธะศรีเป็นผู้สัมภาษณ์ ที่วัดโพธิ์ชัยหนองห้าง หมู่ 2 บ้านหนองห้าง ตำบล หนองห้าง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ วันที่ 3 มิถุนายน 2562.
- สุเทพ ไชยพันธ์. (2556). *ผู้ไท ลูกแก่น*. กรุงเทพฯ: ตาตา.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2547). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.